

Stavrenski dom

Postrežna platana v gotovih

Cena Din 1.-

Stev. 162

V Ljubljani, 18. julija 1936

Leto 1.

Angleška diplomatska ofenziva:

Revizija mirovniških pogodb

London, 18. julija. o. Angleška želja, da se lokarnska konferenca vrši v Londonu, je naletela na ugoden sprejem v Belgiji in Franciji. Službeno sicer o tem ni bilo izdano nikako potrdilo, vendar je dejstvo gotovo. O vsem, kar se bodo te tri sile razgovarjale v Londonu, bo tudi vsebina razgovorov na pravi lokarnski konferenci petih velesil. Anglija bo vse storila, da odstrani iz Evrope mrak negotovosti.

London, 18. julija. o. Vzdržuje se vest, da se bo konferenca petih velesil lokarnskih podpisnic vršila v Londonu že 15. avgusta. A predkonferenca treh sil bo 23. t. m. Za konferenco petih velesil pripravila Anglija veliko diplomatsko akcijo v treh razdobjih:

1. predhodni razgovori treh sil;
2. konferenca petih sil, kjer bodo vsi imeli enake pravice in kjer naj bi se sklenil zahodni pakt o medsebojni pomoči in o nenapadanju kot nadomestilo Lokarna in za ohranjanje francosko-belgijske države;
3. pozno v jeseni bo velika konferenca zapadno-evropskih sil, kjer bodo razpravljali o ureditvi razmer v vsej Evropi ter o reviziji gospodarskih, finančnih in kolonialnih določb versajske mirovne pogodbe.

V tem smislu je tudi včeraj sprejel državni podtajnik za zunanje zadeve sir Vansittard francoskega poslanika Corbina in ga obvestil v angleških načrtih. Razumljivo je, da hoče Anglija na vsak način pritegniti k sodelovanju Italijo in Nemčijo in

obdržati iniciativo v reševanju evropskih problemov. Zato hoče Anglija postaviti lokarnsko pogodbo na novo osnovo, namreč na osnovo medsebojne pomoči.

Angleški plitvični krogi pripisujejo predstoječi konferenci veliko važnost. Trdijo, da se je bodo osebno udeležili Baldwin, Eden, Blum, Delbos, Van Zeeland in Spaak.

Bruselj, 18. julija. AA. (Havas.) Tu potrjujejo, da je angleška vlada predlagala, naj se francosko-belgijsko-angleški sestanki vrši v Londonu 23. t. m. Angleška vlada si tega sestanka ne zamuja v obliki uradne konference, marveč kot izmenjavno misli, ki naj pripravijo konferenco zastopnikov vseh držav, ki so podpisale lokarnsko pogodbo, torej tudi predstavniki Nemčije in Italije.

Velike demonstracije v Varšavi:

„Gdansk je naš“

Varšava, 18. julija. o. Vse mesto se nahaja pod vtisom ogromnih demonstracij, katere so priredile poljske patriotske organizacije zoper nemške nakane z Gdanskim. V mestu se je zbralo preko 30 tisoč ljudi, ki so burno demonstrirali proti zasedbi Gdanskim in vpili: Gdansk je poljski, Gdansk je poljska luka! Pri teh demonstracijah je sodelovalo preko 300 organizacij. V sprevedu so nosili velikanske napise, ki so zgovorno pričali, da Poljska Gdansk ne bo prepustila Nemčiji. Demonstranti so tudi zahtevali, da Poljska poudari zahtevo o nedotakljivosti Gdanskega od katerekoli druge strani. Prevladuje mnenje, da je te demonstracije organiziral letalski general Orlicz-Dressler, ki se je pred dvema dnevi v letalu ubil pri Gdanskem. Prav ta general je bil tisti mož, ki je vedno zahteval, da Poljska napne vse sile in ojači svoje stališče v Gdanskem. Ob demonstracijah je nastopilo več govnikov poljskega pomorskega in kolonialnega

združenja, ki so navduševali maso za boj za prost izhod Poljske na morje. Eden od govornikov je ostro napadel hitlerjevsko večino in hitlerjevski režim v Gdanskem. Na koncu je masa z bučnimi vzkliki izglasovala resolucijo poljski vladi, naj odklanja v naprej vsako modifikacijo gdanskega statuta, ki bi ne odgovarjal poljskim pravicam. Poudariti je treba, da so demonstracije v celoti nosile poljski narodni značaj, čeprav se jih je udeležilo v veliki meri tudi članstvo socialistične stranke.

Varšava, 18. julija. o. V poslednjih dneh so poljske oblasti zasledovale izredno močno propagando protizakonite nacionalno-socialistične propagande v Gornji-Sleziji, ki je stremela za priključitev te dežele Nemčiji. Zato je bilo aretiranih 54 članov te organizacije. Prvi proces proti članom teh organizacij se je vršil v mesecu maju, drugi pa se bo začel v oktobru.

Španija in USRR

Madrid, 18. julija. o. Španska vlada je na svoji večerajšnji seji soglasno odobrila predlog zunanjega ministra, da se vzpostavijo zopet redni diplomatski odnosi med Španijo in sovjetsko Rusijo. V zvezi

s tem sklepom španske vlade se je razširila vest, da bo za španskega poslanika v Moskvi po vsej priliki imenovan dosedajni minister za trgovino in industrijo Alvarez Builla.

Ovire za pristop Italije sporazuma o Dardanelah padajo:

Grčija odpovedala sredozemski pakt

Rim, 18. julija. o. Agencija Stefani javlja, da je grška vlada službeno sporočila italijanskemu poslaniku v Atenah, da smatra Grčija pomorski sporazum med Grčijo in Anglijo za anuliran in da je v zvezi s tem sporočila svojo odločitev tudi vladi Velike Britanije. Grška vlada je utemeljila ta svoj korak s tem, da smatra dogovor, sklenjen v jeseni kot nepotreben in potekel in da je odpoved sporazuma le formalna potrditev dajanskega stanja.

Rim, 18. julija. o. Po zaključku konference o Dardanelah je turški zunanj minister Ruđi Aras obvestil stalnega italijanskega delegata pri DN Scoppo, da je konferenca prišla do sporazuma in da je še vedno odprta možnost, da tudi druge države pristopijo k tej pogodbi. Italijanski delegat je odgovoril, da si Italija pridržuje vse pravice, ki se nanašajo na to pogodbo in da bo ta pogodba za njo veljala šele takrat, kadar jo bo podpisala.

Montreux, 18. jul. V ponedeljek se bo konferenca o Dardanelah zaključila in pogodba podpisala. Bolgarija je izjavila, da bo pogodbo pod-

pisala in da ne vztraja več pri zahtevi, da se spremeni besedilo glede napadalcev odnosno ladij držav, ki jim DN dovoli prehod skozi Dardanelce, da zaščiti napadene. Tako je Bolgarija osvojila tolmačenje 16. čl., kakor sta ga bili predlagali Rusija in Anglija.

Angleške ladje iz Sredozemlja

Aleksandrija, 18. julija. o. Danes bodo odplule iz Aleksandrije vse one ladje, ki so bile v času napetosti med Anglijo in Italijo poslane semkaj v ojačenje. Danes bodo odplule ladje: Queen Elizabeth, Barham, Devon Hire, Resource, Woolwich, Shropshire in Galatea. Krizarka »London« bo šla v Grčijo. V Aleksandrijski luki bodo ostale še Reputle, Valiant, Gloious in tretji eskadron torpednih rušilec.

sti, ki ga daje s svojim ravnanjem in delom Nj. Vel. kralj Edvard VIII. povsod kjer nastopi. S tem svojim obnašanjem in s tem načinom izvrševanja svojih kraljevskih dolžnosti si je pridobil vsa srca.

»Jour« pravi med drugim, da se Francija veseli, da se je zločinski poizkus ponesečil. List pravi, da spremlja mladega vladarja očitno sreča in mu čestita.

London, 18. julija. o. Atentatorja na kralja Edvarda VIII. Mahona Benighamma je v zaporih obiskala žena. Iz rojstnega kraja atentatorja so prišle vesti, da je živel Benighamm v sreči, zadovoljstvu in da ni moči reči o njem, da bi bil stradal od revež. Njegov oče, ki živi v bližini Glasgova še ni povezal materi o sinovem dejanju, ker je mali težko bolna.

V Palestini še ni miru

Jeruzalem, 18. jul. AA. Havas poroča: Trenutni položaj v Palestini se lahko na splošno označi takole:

Se zmiraj pride do spopadov, posebno ponoči. Toda Židje so se navadili na ta položaj. Splošna stavka Arabcev traja še dalje, vendar pa arabski trgovci zahtevajo, da naj se stavka ukine. Arabski voditelji zatrjujejo, da bodo angleški vladi izsilili prepoved vseljevanja Židov, toda angleške oblasti so že objavile kontingent za priseljevanje Židov v tretjem tromesečju t. l.

London, 17. julija. AA. (DNB.) Po poročilu kolonialnega ministrstva je med izgredi v Palestini padlo do 15. julija t. l. 135 oseb. Od tega števila odpade na civilne osebe 128, in sicer 86 mohamedancev, 4 kristjani in 28 židov. Razen tega so padli: 1 angleški redar, 2 mohamedanska redarja in 4 osebe angleškega letalstva. Ramenih je bilo v tem razdobju 144 mohamedancev, 21 kristjanov in 29 židov. Lahko ranjenih je 336 mohamedancev, 16 kristjanov in 96 židov.

Zločin v Slov. goricah

Maribor, 18. julija.

Blizu Sv. Lenarta v Slov. goricah stoji v Zg. Vohčini na samem hiša št. 53. V to hišo se je predpreteklo noč splazil neznan storilec, ki jih je bilo lahko tudi več, ter tam zadavil 65-letno Marijo Kocbek, ki je stanovala v hiši popolnoma sama. Kakor kažejo vse okoliščine, je storilec svojo žrtev najprej omamil ter jo nato zadavil z verigo, ki je bila na kuhinji.

Pokojna Marija Kocbek je prišla v to hišo, kjer so se tudi pisali Kocbek, že pred 35 leti kot rejenka. Potem so ji zapustili posestvece, na katerem je dosegel Marija živela. Bila je zelo varčna na ter tudi skopa. Ljudje pa so vedeli, da ima precej denarja. Iz tega se sklepa, da je bil zločin izvršen iz koristiljublja. Kvečemu prihaja v poštev kako maščevanje radi tega, ker je Marija dobila posestvo, dočim je morda računala s posestvom še kdo drugi. Po zločinu je bila nojena oprema v hiši popolnoma razmetana. Iz tega sklepajo, da je storilec iskal denar. Ugotovili so, da je ostalo po zločinu v hiši še 2000 Din. Ker pa je z ozirom na razne okoliščine skoraj gotovo, da je imela Marija Kocbek precej več denarja, sklepajo, da je ostalo pobral storilec.

Razumljivo je, da je dogodek vzbudil vsesplošno pozornost ne samo v Slov. goricah, marveč tudi v Mariboru. Varnostne oblasti so takoj podvezle obširno preiskavo. Mislilo se je že, da imajo za storilec tudi že pravo sled, a se je izkazalo, da sled ni pravilna. Upamo pa, da bo dejanje v kratkem pojasnjeno.

Puška mu razmesarila obraz

Maribor, 18. julija.

Včeraj popoldne ob treh se je na svojem vozu odpeljal v Rače kupovat teleta znani posestnik in mesarski mojster iz Nove vasi g. Franc Smodej, ki ima tudi na mariborskem Glavnem trgu svojo stojnico. Gospod Smodej se je podal na pot vedrega razpoloženja. S seboj je vzel tudi lovsko puško, ker je bil strasten lovec. Miell je namreč, da bo imel priliko grede ustreliti tudi kako raco. Ni pa niti zdaleka slutil, da utegne imeti ta puška zanj usodne posledice. Ko se je namreč Smodej okrog dveh zjutraj vračal nazaj v Maribor, se mu je v Slinjci nenadno sprožila puška, ki jo je imel pri sebi na vozu. Na vozu je sedel tudi Smodejev pomočnik Franc Kozar. Posledica sproženja je bila strašna: Nabojski šibrami je zadel Smodeja v glavo in mu je skoraj polovico glave razmesaril, nekaj šiber pa je zadelo v glavo oziroma vrat tudi pomočnika Kozarja.

Takoj so bili poklicani reševalci, ki so prepekljali Smodeja v mariborsko bolnišnico Kljub skrbi negi pa je Smodej danes zjutraj poškodbam podlegel.

Ko se je puška sprožila, je padla pod voz ter je bila najdena z zakrivljeno cevjo.

Pokojni Smodej je bil v najlepši moški dobi, saj je bil star šele svojih 40 let. Bil je obče znana oseba ne samo v Novi vasi, marveč tudi v Mariboru. Zlasti dobro ga poznajo tudi lovci ter so ga ljudje radi njegovega vedrega razpoloženja splošno imeli zelo radi.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 18. julija. m. Danes ob 8 zjutraj se je začelo nadaljevanje razprave proti atentatorju Arnautoviču in tovarišem. Poklicane so bile na zasliševanje še nove priče.

Belgrad, 18. julija. m. Danes dopoldne ob 9 je odpotovalo moštvo BSK-a v Ljubljano, kjer bo jutri odigralo prvenstveno nogometno tekmo proti »Ljubljani«. BSK je včeraj napovedano svojo postavo, s katero naj bi nastopil v Ljubljani spremenil tako, da bodo sedaj igrali: Glaser-Radovanovič, Nikolič-Arsenijević, Lehner, Knežević-Tirnančič, Vujadinovič, Marijanovič, Božović in Glišovič. Ne igrata torej Mitrovič in Stevovič.

OBIŠČITE od 1. do 9. avgusta 1936

JUBILEJNI 5. MARIBORSKI TEDEN

POD POKROVITELJSTVOM NJ. KR. VIS. KRALJ. ANDREJA (60%), popusta na železnicah od 30. julija do 11. avg. 1936

Velika gospodarska in kulturna revija!

Industrija - Tekstil - Obrt - Trgovina - Kmetijska rastava - Pokušnja vin - Velika gasilska zastava in gasilski kongres - Jadrano in motorno letalstvo - Protiplinska obramba - Filatelistična razstava in borza znamk Zgodovina - Umetnost - Splošno skrbstvo - Tujski promet - Sena v obrti - Modna revija - Akvaristična - Kuncerejska - Golobarska razstava - Kongresi - Koncerti - Sport - Veselilni park na razstavišču.

Mariborski otok, najlepše kopalnice v Jugoslaviji... Zeleno, romantično Pohorje... Gostoljubni, lepi Maribor... Vas vabijo!

Brez Nemčije v Podonavju ne gre

Berlin, 18. julija. AA. (DNB) O avstrijsko-nemškem sporazumu piše »Berliner Börsenzeitung« med drugim:

Avstrija je sedaj postala to, za kar je določena po svoji zemljepisni legi: Za Madžarsko edina odprta vrata, za Nemčijo in Avstrijo in njune prijateljske stike edina zveza. Znana izjava predsednika madžarske vlade Gömbösa, da leži os evropske politike med Berlinom in Rimom, je dobila svoje potrdilo. Glede dunavske kotline in za vsa vprašanja v tej zvezi, zlasti za gospodarska vprašanja pa velja izjava pokojnega avstrijskega kancelarja Seipla, ki je dejal, da ni mogoča nobena rešitev brez Nemčije. Enako mnenje dele tudi na Madžarskem, kjer pričakujejo, da bo avstrijsko-nemški sporazum pospešil razmah podunavskih dežel s pomočjo Nemčije.

Kljukarski „socijalni program“

Pariz, 18. jul. V Opelovih avtomobilskih tovarnah je stopilo v stavko 300 delavcev v znak protesta proti ukinitvi nekaterih delovnih dni, češ da tovarni primanjkuje gumija. Opelova tovarna se je obrnila na vodstvo delavskih organizacij Hitlerjeve stranke in je dr. Ley sporočil vodstvu tovarne, da naj stavkujoče delavce takoj odpusti. Zanimivo je, da so delavci izjavili, da so narodni socialisti in da stopajo v stavko sledeč načelom narodnega socializma.

Plavalne tekme za drž. prvenstvo

Maribor, 18. julija.

Ob najkрасnejšem vremenu so se danes pričele plavalne tekme za državno prvenstvo na Mariborskem ozoku. Zc v meslu sosedem se je poznalo, da je Maribor danes pozorišče velikih športnih dogodkov. Ob 8.50 je bila slavnostna otvoritev tekmovalstva. Pod skakalnimi stolpom se je zbralo vodstvo tekmovalcev in vse klubske postavice, ki jih je pozdravil najprej predsednik Mariborskega kluba, ki se je zahvalil tudi mestnemu županu dr. Juvanču, da je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo nad tekmovalstvom.

Po končanih pozdravnih govorih so se začele tekme.

na 200 m prsno:

Cetudi se je javilo na startu samo osem tekmovalcev in bi bila radi tega žirja lahko odredila takoj finale, se je vendar odločila za predfinalna tekmovalstva. V prvem predplavanju so prispeli na cilj:

1. Matošič (Jadran) 3:06.8, 2. Rostacher (Maraton, Maribor) 3:13, Strmac (ZPK) 3:22, 4. Voller Kristl (Maraton, Maribor) 3:27.2. Pri prvem obratu je bil prvi Matošič, drugi Strmac, tretji Rostacher. Tudi pri drugem obratu je vodil Matošič, ostali vrstni red je ostal, le Rostacherja je prehitel Strmac. Zanimiv je bil drugi predtek: 1. Cerar (Ilirija) 3:08, 2. Binder (I) 3:11.8, 3. Reiser (ZPK) 3:11.8, 4. Orlič (Jug) 3:21.7, Reiser in Binder sta plavala prvih 50 m v buterfly-stilu, Cerar pa v prsnem. Pri prvem obratu je bil prvi Reiser, 2. Binder, 3. Orlič, 4. Cerar. V drugih 50 m je Cerar v krasnem stilu prehitel vse tri tekmece in prišel na cilj kot prvi. Drugi je bil Binder, ki je tik pred ciljem za dolžino roke prehitel Reiserja.

V finale pride vseh osem tekmovalcev.

V tekmovalstvu na 100 m prosto so izpadli pred-

teki tako-le: Prvi predtek: 1. Petrone (Jadran) 1:05.9, 2. Defilipic (ZPK) 1:06.1, 3. Frič (I) 1:07.7, 4. Sasa Klein (ZPK) 1:10.1.

Drugi predtek: 1. Vilfan (I) 1:01.5, 2. Senjanovič (Jadran) 1:03.1, 3. Ciganovič (Jug) 1:04.3, 4. Marovič (Jadran) 1:05.5.

Tretji predtek: 1. Suljič (ZPK) 1:08.1, 2. Petrovič Sasa (ZPK) 1:09.4, 3. Klein Evgen (Jadran-Ercegnovi) 1:11.8.

Najzanimivejši je bil drugi predtek, v katerem so se srečali najboljši jugoslovanski plavači v tej disciplini in obenem najboljši konkurenti za prvo mesto. Wilfanu se je poznala sijajna forma in je plaval prvih 50 m v času 26.7, t. j. v času, ki je boljši, kakor dosedanj rekord na 50 m. Tudi Senjanovič je bil odlični in je prehitel svojega konkurenta Ciganoviča, ki se mu pozna, da ima letos za seboj bolj trening in radi tega ni v tako dobri formi.

V finale pridejo na 100 m prosto: Od Ilirije: Wilfan in Frič, od Jadrana: Petrone in Senjanovič, od ZPK Defilipic in Suljič ter od Juga Ciganovič.

V času poročanja traja water-polo tekma med Ilirijo in Jadranom.

Montreux, 17. julija. AA. Praviijo, da bo podpis pogodbe o morskih ožinah odložen do točka, da bi ga mogel podpisati tudi romunski zunanji minister Titulescu.

Tokio, 17. julija. (Havas.) Vojno ministrstvo je izdalo poročilo, v katerem pravi, da je obenem z ukinitvijo izjemnega stanja razveljavljena tudi naredba o strogi pripravljenosti japonske vojske, ki je izšla svojčas obenem z objavo izjemnega stanja.

Še dva zakasnela ptiča

Ljubljana, 18. julija.

Kdor je čital v »Slovenskem domu« poročila o avijanski katastrofi, ne da bi v njih namenoma iskali kakih zrn, iz katerih bi mogel izluščiti kake netačne zaključke, je moral priznati, da so bila vsa poročila pisana z namenom, da se o letalski katastrofi dožene kolikor mogoče točen vzrok. Da se pomiri javno mnenje, smo zapisali tudi to, kaj naj bi po našem mnenju storila ljubljanska uprava civilnega zrakoplovstva. Znašli pa so se listi, ki so celo čez to žalostno katastrofo morali potegniti plaše konkurenčne in druge zavisti ter nam očitali vse mogoče netačnosti, namerno zavajanje ljudi, tendencioznost naših poročil itd. V tem se je posebno izkazal list, ki nam hoče ob vsaki priliki izkazati kako »uslugo«, to je »Slovenski Narod«.

kjer je Jarošenko spal prejšnjo noč... Tako se začela nadaljnje poročilo »Politike«, ki potem ugotavlja to, kar je »Slovenski dom« že sam ugotovil, da namreč osebe Mikličevega hotela potrjuje, da je šel Jarošenko ob desetih spāt. S to svojo ugotovitvijo hoče dopisnik »Politike«, ki tudi sedi v uredništvu »Jutra«, prikazati netačnost našega poročanja. Prav na isti način pišejo tudi »Novosti« pod naslovom »Netačna vest Slovenskega doma«. Tako dopisnik »Politike«, kakor dopisnik »Novosti« pove, da smo ugotovili, kaj pravi osebe hotela Miklič, iznesli prej že mi. Če sta ta dopisnika lahko iznesla prvi del našega poročila, bi lahko tudi drugi del, ker se drugače ne moremo otrešiti prepričanja, da sta to storila namenoma... Z ozirom na to pa, da smo mi že prej iznesli trditve oseba Mikličevega hotela, moremo tudi vsaj to, da sta tako »Novosti«, kakor »Politika«, s svojima tozadavnima noticama v objavljeni obliki malo pozna.

Zagrebske »Novosti«

Če je pisal na gori omenjeni način »Slovenski Narod«, se nam spričo dejstvo, ki smo jih objavili včeraj, še ne zdi preveč čudno. Dvakrat čudno pa se nam zdi pisanje zagrebških »Novosti«. V »Novostih« sta namreč izraženi dve popolnoma različni stališči: na svoji osmi strani so »Novosti« ponatisnile celoten članek »Slovenca«, ki je izšel pod naslovom »Zahtevamo strogo preiskavo«. Da se tudi »Novosti« strinjajo s tem člankom, je razločno razvidno iz tega, da so »Novosti« same od sebe podčrtale razna mesta, ki jih »Slovenec« ni posebej podčrtaval. Na svoji šesti strani pa prinašajo »Novosti« poročilo svojega ljubljanskega dopisnika. V tem poročilu je pisano dobesedno: »Toda v vsej javnosti je vzbudilo veliko ogorčenje pisanje nekega ljubljanskega lista, ki poleg vseh netačnosti napada tudi upravnika aerodroma in ves Aeropot... itd.« V zvezi z ostalimi trditvami, v katerih imenoma napadajo »Novosti« »Slovenski dom«, moramo biti prepričani, da misli dopisnik tu naš list. V resnici smo pa mi zahtevali preiskavo v istem smislu, kakor »Slovenec« v tistem članku, katerega so »Novosti« v celoti prestavile in ponatisnile. Dveh naprotujočih si stališč, ki jih »Novosti« na različnih straneh v isti številki zastopajo, si pač ne moremo razlagati drugače, kakor na ta način, da si mislimo, da so »Novosti« eno, njihov ljubljanski dopisnik, ki sedi v uredništvu »Jutra«, pa drugo... Naj pa nam gospodje opristijo: mi s polemiko nismo začeli, nismo se ob nikogar obregnili, bomo pa do sledno branili svoje pisanje posebno pred kanouado iz Knafleve ulice.

Ponovno pa tudi pri tej priliki ugotavljamo, da nam je žal, da moramo celo pri takih prilikah, kakor je bila ljubljanska avijanska nesreča, voditi še polemiko z listi. Vsak pismen človek, ki je zasledoval pisanje ljubljanskih listov, je spoznal in lahko še vedno ugotovi, da se nismo obregnili ob pisanje niti enega lista vse dotlej, dokler drugi listi niso začeli mahati po nas, ko smo v interesu pomirjenja našega javnega mnenja zahtevali vsestransko preiskavo. Naj gospodje ne mislijo, da nimamo materijala, s katerim bi lahko naprej razsvetljevali razmere, ki prihajajo po mnenju strokovnjakov v poštev v zvezi s avijansko nesrečo. Toda iz pietete do mrtvih in iz zapanja v oblasti, ki vodijo preiskavo, tega ne delamo, marveč objavljamo samo toliko, kolikor je pred javnostjo potrebno v obrambo našega, v prvih poročilih izraženega stališča, zaradi napadov iz Knafleve ulice, ki hočejo javnosti predstaviti naša poročila v drugačni luči, kakor so pisana.

Podpišemo

V »Jutru« je danes na tretji strani izšel članek, v katerem pisec — vidi se, da on ni iz armade najstrannejših strelcev — poudarja, da je bilo različnim govoricam, ki so se raznašale, krivo predvsem tudi dejstvo, da niti novinarji niso do bili na kraju nesreče avtentičnih informacij. Ta del poročila v celoti podpisujemo, opozoriti pa moramo pisca kljub temu na nekatere dvoumnosti: Razna poročila v listih, ki jih sicer ne imenuje, naziva za »čeneč« itd. Poudarjamo ponovno, da pisec sicer ne pravi, kdo je te čeneče prinašal, vendar moramo odvrtniti sum, da bi kake »čeneč« prinašali mi; to tembolj, ker smo v našem tisku objavljali samo izjave, ki so jih dajali strokovnjaki, čečim smo imeli v tisku iz Knafleve ulice priliko zaslediti cele odstavke o sanjah, ki so jih imeli tiste dni ljudje in katere spravljajo nekateri v zvezo z nesrečo. Če kaj, potem moremo objavljati sanj imenovati »čeneč« in dajemo pisцу tudi v tem oziru popolnoma prav.

Belgrajska »Politika«

Tudi belgrajska »Politika« se je topot z ljubljanskim poročilom zopet enkrat izkazala: v svojem poročilu pravi, da »Slovenski dom« nadaljuje s kampanjo proti Aeroputu in dr. Rapetu (ki ga — mimo grede bodi povedano — do časa, ko je izšlo poročilo »Politike«, nikjer nismo niti imenovali) ter nato doslovno citira del naše vesti, ki smo jo objavili v zvezi s trditvami ljudi o tem, kje se je pilot Jarošenko nahajal noč pred nesrečo. »Politika«, oziroma njen ljubljanski dopisnik pa je bil toliko »objektivna«, da je citiral samo prvi del našega poročila. V nadaljnem — in gospod dopisnik je gotovo prečital celo vest — smo ugotovili drugo verzijo, po kateri osebe hotela Miklič v svo sigurnosti potrjuje, da je šel pilot ob desetih spāt. Dopisniku »Politike« smo torej mi povedali, kaj pravi osebe hotela Miklič. Kljub temu pa se je gospod postavil v majestično pozo in začel odkrivati Kolumbovo jajce: »Povodom te vesti »Slovenskega doma« smo se obrnili na osebe hotela »Metropol«.

Ovčreči pa moramo trditve, da je »Jutro« prvo pisalo v tem smislu, da žrtve niso zgozele. »Slovenski dom« je do tedaj, ko je »Jutro« po avijanski nesreči izšlo, že v dveh izdajah povedal, kaj je bilo z žrtvami in so čitatelji pač lahko videli iz teh dveh »Domovih« izdaj, da žrtve niso zgozele. Ni torej res, da bi bilo »Jutro« s to trditvijo prvo. Ponovno pa ugotavljamo, da smatramo ta članek — izvzemši gornje netačnosti — res kot do brohoten, ker je pisan tako zmerno, kakor si želimo tako zmerno članopisne debate — če je v tako žalostnih slučajih sploh potrebna — tudi mi.

»Narod«, sedaj še v stratosfero!

Svoj top je izstrelilo na nas tudi »Jutro«. Ob naše včerajšnje ugotovitve, ki so bile porazne za pisanje listov iz Knafleve ulice in s katerimi smo očitno zadeli v živo je »Jutro« čutilo potrebo, da spelje polemiko v drugo smer ter je naslovilo svoje zlobno vprašanje — na katoliško duhovščino. Mi se ne čudimo, če je moralo »Jutro« najti edini izhod iz težke zažate s tem, da brez utemeljevanja zavrne naše ugotovitve s cinizmom in hoče napraviti višjim silam v breme to, da je »Slovenski Narod« šele po dveh izdajah »Slovenskega doma« pricapljaj na ljubljanske ulice. To je onemogoča jeza, v kateri je »Slovenski Narod« na naš list in na našo javnost izbruhal toliko blata. Če hočejo gospodje okrog »Jutra« in »Naroda« biti na jasnem, kako je »Slovenski dom« mogel preje na cesto, mu povemo tole javno »modrosti«: Nikjer ni določbe, ki bi listu branila izdati in enem dnevu 99 izdaj, od katerih pa nobena ne sme biti označena kot posebna, ki bi prinesla samo eno vest. To dobro ve tudi »Narod«, še bolj pa »Jutro«, ki naj zato častljivo atu preresešta možgane in izlepe star prah iz njih in mu za prihodnost to »modrosti« zabiča. Tudi tega bi se ne izplačalo omenjati, ko pa je na dlani dejstvo, da je »Narod« izšel skoro uro kasneje tudi za drugo izdajo »Slovenskega doma«, ki je izšla ob času, ko »Slovenski dom« sleherni dan izide. Držalo bo pa le to, da je predelgo spanje krivo vsej »Narodovi« zamudi. In kako naj drugače utemelji tri leta star datum svojih slik, ko je »Slovenski dom« prinesel prvi in edini že tisti dan sliko katastrofe leta 1936.

vzdigovanjem povsem nevažnih in postranskih momentov ob letalski katastrofi ter na javnost meče težko kamenje krivde? Zakaj prav iz Knafleve ulice streljajo v zrak bombe, ki že itak napeto vdušje stopnjuje naprej? Ali ne ovira s tem delo preiskovalne komisije in nehoti ovija megle že v naprej okrog doslej neznanih krivcev strašne katastrofe. Če so »Narodu« slučajni, fenomenali, fata morgana in današnji »Jutrov« latum aksiomi in edini krivci 15 smrtnih žrtev, potem naj nam oprosti in dovoli, da mu na tej spolzki poti ne moremo slediti. Tudi naša javnost, ki pričakuje tudi od »Jutra« in od »Naroda« prispevek k dognanju pravih krivcev, odklanja »Jutrove« in zlasti »Narodove« za las privlečene tolažbe. Če je »Jutro« in »Narod« kaj za resnico, naj opušta svoje polete v atmosfero in njene skrivnostne pojave ter naj kar ostane na suhi zemlji in med njenimi prebivalci iščeta pravih krivcev obeh trašnih katastrof. In ko je že »Jutro« vrglo na nas očitek cinizma, smo se spomnili glavne podnaslova v četrtkovem Jutru:

»Napredek naše mlade avijacije je že drugič terjal dragocene žrtve.« Ko je »Jutro« moglo iti tako daleč in ob sedmih odprtih grobovih odpraviti katastrofo s tako ugotovitvijo, nam je dolžno odgovora na to-le vprašanje: »Koliko avijanskih katastrof in koliko človeških žrtev bo še treba do tistega časa, ko bo naše civilno letalstvo prenehalo dvigati se in napredovati na hektombah človeških žigljenj?«

Zato pozivamo »Jutro« z »Narodom« vred, da vprašanje resnicoljubnosti vtakne sebi za klohub in na podlagi teh ugotovitev izpraša le sebi edini svojo težko vest. V to blato mi ne maramo vletati zaslug slovenske duhovščine in tudi ne pustimo, da bi pljuvalo nanje »Jutro«. Zeleli pa bi odgovora s Knafleve ulice na tole vprašanje: Zakaj gre »Slovenski Narod« v svojem preizkušenem »resniciskatelstvu« tako daleč in v stran, da javnost slepi s svojim zmedenim prikazovanjem in po-

Zakaj bi nas v »Slovenskem Narodu« po do sedanjem zapovrstnem redu (megla, fenomen, fata morgana in ostali atmosferski pojavi) ne brali o skoku v stratosfero in o petem činitelju neznanega imena, ki ga seveda tudi mi dolžimo vse katastrofe, da bo slovenska javnost namesto prave tolažbe uživala ob vekovitih odkritjih v stratosferi, ki je »Narodu« še vedno neskončno bližja, kakor pa zemlja, kjer prebiva poleg skromnega in resnicoljubnega slovenskega naroda tudi prezanimivi »Slovenski Narod«.

Zemlja sprejema žrtve

Ljubljana, 18. julija.

Včeraj se je zopet zgrnila črna zemlja nad oslanki dveh žrtev zračnega poleta. Ljubljana je tudi topot dokazala, kako iskreno sočustvuje s prizadetimi sorodniki in kako težko jo je zadela vsa nesreča. Na fisože ljudi je spremilo ostanke dveh mladih življenj na zadnji poti: ni bilo tu razlike, kateremu stanu sta pokojnika pripadala. Pri

obeh pogrebih je bila zbrana takorekoč vsa Ljubljana. Nепrеtrgni špiirji, vsesplošna otožnost je dala dokaz o visoki srčni omiki našega prebivalstva, o katerem se je v prvem trenutku nesreče, ko so na kraj navalle množice, že hotelo dvomiti, da mu manjka srčne omike. Dve mladi življenji smo položili v zadnje bivališče ob vsesplošni iskreni želji: da nikdar več ne pride do nepopisljive tragedije, kakor je bila ta.

Tudi Berlinčana pokopana v Ljubljani

Pristojne oblasti so se obrnile na družine, ki jim pripadata ponesrečena Berlinčana s prošnjo, naj sporoče ali žele, da se posmrtni ostanke prepeljejo v Nemčijo ali pa naj jih položijo v večnemu

počitku v Ljubljani. Včeraj je prispelo brzojavno obehstilo dr. Hornovih sorodnikov, ki pristajajo na to, da se truplo dr. Horna pokoplje v Ljubljani. Ni pa še bilo odgovora od družine Brüglacher. Glede dr. Hornovega trupla je torej gotovo, da bo pokopano v Ljubljani — čas še ni znan — dočim morajo glede Brüglacherjeve počakati še na odgovor. Najbolj verjetno pa je, da bo pokopana v Ljubljani tudi ona.

Ko sta se z ženo pobotala, jo je ustrelil

Maribor, 17. julija.

Danes dopoldne so je odigral v Mariboru v dvorišni hiši Aleksandrove ceste 51 dogodek, ki je na mah pretresel mesto. Ob pol 11. uri je bilo stanovanje železniškega delavca Ivana Ferlinca pozorišče

Krvave zakonske žalogre

pri kateri je izgubila življenje Ferlinčeva žena. 35-letna Elizabeta. Ustrelil jo je njen lastni mož ter jo zadel v vrat. Kroglja je nesrečni ženi prebila žilo odvodnico ter je izdihnila v teku 10 minut, še predno je prišla zdravniška pomoč. Mož — morilec, pa se je dal po smrti svoje žene mirno aretirati policijskim organom ter odvesti v zapor.

Alkohol - morilec

Ivan in Elizabeta Berlinec sta bila oženjena že 15 let. Elizabeta je bila še pred poroko kontoristinja pri mlekarji Bernhard ter je tudi po poroki vrnila to službo. Doma je bila iz Pobrezja iz Zor-manove hiše. Ivan Ferlinec, ki je sedaj 43 let star, je bil rojen v Fankfurtu v Nemčiji. Zaposlen je bil kot varilec v delavnici drž. železnice. V zakonu sta se rodila dva otroka, 14-letna Elenora in 13-letni Adolf. Ferlinčev zakon ni bil srečen. Mož je bil notoričen pijanec. Zabil je svojo plačo, izposojal si je denar, prodajal je svoje in ženine stvari, ki jih je imel za alkohol. Naravno, da so nastali zaradi tega med njim in ženo spori, ki so povzročili med obema zakoncema nepremostljiv prepad.

Žena zahteva ločitev zakona

Končno je prišlo tako daleč, da je postala Elizabeta življenje v zakonu nezno. Mož je v pijanosti pretepal njo in otroke in doma je nastajal pravi pekcl. Ženi opetovano ni preostajalo drugega, kakor beg od doma. Vzela je otroke s seboj ter se zatekala k znancem. Potem jo je čez nekaj dni prihajal mož zopet prosit in rotit, da se povrne, obetal je, da se bo poboljšal ter je končno vedno ženo prepričeval, da mu je v resnici verjela ter prišla domov. Potem pa so se zopet ponavljali prejšnji prizori. Končno je žena uvidela, da jo samo ločitev od moža reši neznoznega življenja. Pred dvema meseci je vložila tožbo za ločitev zakona ter se obnemem z otroci preselili od moža. Otroke je poslala v Poljčane k sorodnikom, sama pa se je preselila k prijateljski rodbini podpolkovnika Turča.

Usodepolna sprava

Včeraj — tako je pripovedoval danes Ferlinec na policiji pri zaslišanju, se je vršila na sodišču

ločitvena razprava. Zopet pa se je posrečilo Ferlincu, da je pregovoril svojo ženo, naj se povrne k njemu. Žena je zahtevala, da bo mož človeško ravnal ter ji bo za njo in otroke prispeval od svoje plače mesečno 1000 Din. Mož je na vse te zahteve pristal ter svečano obljubil, da se bo poboljšal. Danes dopoldne je potem žena v resnici prišla zopet v stanovanje na Aleksandrovo 51. Prestrašila se je, ko je našla skoraj vse prazno. Tožila se je potem sosedu — hišnici Kebričev: »Tako me je prosil, naj pridem, sedaj pa vidim, da je izropal celo stanovanje. Prodajal mi je šivalni stroj, prodal posteljno perilo in pohištvo ter vse zapil.« Kebričevi so slišali, kako sta se Ferlinčeva v zaprtem stanovanju mirno pogovarjala. Naenkrat pa je odjeknil

zamolkel strel

kakor »Ja bi kdo počil z bičem. Strel sosedov ni vzmrlil, ker so mislili, da strelja nekdo na dvorišču s flobertovko na golobe. Takoj nato pa se je pojavil pri Kebričevih na vratih stanovanja Ferlinec, silno razburjen ter z naperjeno pištolo v rokah. Jedva je spravil iz sebe besede:

Po policijo in zdravnika, mojo sem ustrelil!

Kebrič se je ustrašil naperjene pištole ter zbežal na dvorišče. Še za njim je Ferlinec kričal: »Hiti po policijo in zdravnika, za božjo voljo, žena umira, ustrelil sem jo.« Med tem je završalo v vsej hiši kot v mravljišču, ljudje so obvestili policijo in stražniki so vdrli v Ferlinčevo stanovanje. Na tleh so našli nesrečno ženo v zadnjih zdihljivih ležati v lastni krvi, v kotu pa je stal mož s povešeno glavo ter pri pogledu na stražnike vrgel pištolo po tleh. Pištola je bila vojaške vrste tipa Steyer ter 9 mm kalibra. Rekel je stražnikom: »Hotel sem še sebe ustreliti, pa pištola ne funkcionira.« Res se našli v cevi zatakano patrono, zaradi katere se orožje drugič ni dalo sprožiti. Nesrečni ženi pa ni bilo mogoče pomagati. Izdihnila je v preteku 10 minut zaradi izkrvavitve.

Prepozno kesanje

Mirno se je dal morilec odvesti v policijske zapore. Tam ga je obšla zavest usodnega dejanja. Kar pobesnel je, butal je z glavo ob zid ter se mental po tleh, da so ga morali stražniki s silo držati. Končno se je umiril ter so ga odvedli na zaslišanje, kjer je priznal svoje strašno dejanje brez vseh pridržkov.

Celjske novice

Celje, 17. julija.

Smrtna nesreča. V četrtek je umrl v celjski bolnišnici 25-letni posestnik sin Ropar Edvard z Ljubetne. Pokojnega je pred dnevi nekdo sunil z vilicami v rame. Sledilo je zastrupljenje krvi in kot posledica prerana smrt komaj 25-letnega mladca.

V Ljubljani ukradel kolo — v Celju aretiran. V Celju je bil aretiran v sredo neki ljubljanski fant, ki se je vozil s kolesom, ki je imelo ljubljansko številko. Pri kontroli se fant ni mogel izkazati z nobenim dokumentom. Sprva je rekel, da se piše Zdošek, pozneje pa, da se piše Ivan V. iz Škofje vasi. Ko je oblast ugotovila, da ni res iz Škofje vasi, je izjavil, da je iz Zepine pri Ljubetni, kjer ga pri poizvedovanjih tudi ni nihče poznal. Končno se je ugotovilo, da stanuje fant pri Sv. Tomažu pri Vojniku. Kolo je ukradel najbrže v Ljubljani in se z njim pripeljal v Celje, kjer je bil sedaj aretiran. Fant je končno dejanje priznal, ne pove pa, kje je kolo ukradel. Izročjen je bil v zapore okrajnega sodišča.

Vlom v Gaberju. Danes je bil aretiran v Celju brezposelni delavec J. iz Celja, ker je dne 26. junija t. l. vplomil v stanovanje delavca Janežiča Otmarja v Gaberju. Vlomilec je odnesel nekaj obleke in perila v vrednosti 1200 Din. Pri zaslišanju je Konrad J. vlom priznal. Na sebi je imel tudi ukradeno obleko. Izročjen je bil okrajnemu sodišču.

Plačajte občinske naklade! Mestno poglavarstvo v Celju opozarja hišne posestnike, da so dne 1. julija zapadle v plačilo občinske naklade, in sicer: najemninski vinar in kanalske pristojbine za proračunsko razdobje od 1. julija do 31. oktobra ter vodarina in števina za proračunsko razdobje od 1. aprila do 30. junija. Zapadle obroke je treba plačati zanesljivo do 30. julija, po preteku tega časa se bodo zaračunale zakonite 6% zamudne obresti.

Prodaja parcel pri mestni občini celjske. Mestni svet je sklenil v svoji seji dne 3. julija t. l., da bo občina odprodala nekatere parcele, po številu 23, in sicer: ob cesti na Lavo za ceno 60 Din m², 17 parcel na Sp. Lanovžu po 50 do 60 Din m².

Ptuj

Ptuj, 16. julija.

Aretriran poklicni tat

Orožniki pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah so srečali na cesti mlajšega možkega, ki je korakal težko obloženo proti Slovenskim goricam. Ker jim je bil sumljiv, so ga preiskali in našli pri njem v nahrbtniku in v ročni košari razno blago, med tem tudi večje število že oekubljenih kokoši. Ker ni bil v stanu dokazati od kod ima vse te stvari, so ga aretirali in ga prignali na orožniško postajo. Pri zaslišanju so ugotovili, da je 33 letni Martin Sedlašek, stanujoč pri Mali Nedelji. Priznal je, da je navedene predmete ukradel, in ko so mu izprašali še nadalje, je priznal še razne druge tatvine. Sedlašek je že 15-krat radi zločina tatvine predkazovan in se preživlja izključno le z tatvinami. Možakarja so izročili okrajnemu sodišču v Ptuj, kjer pričakuje šestnajsto kazen.

Celje, 17. julija.

Tragična smrt hrvaškega profesorja

V Celju se je mudil od 14. julija na oddihu profesor Ante Anzulović iz Čakovca. Danes zjutraj se je šel kopal v moško kopališče na Savinji. Nekoliko pred enajsto uro mu je pa v vodi nenadoma postalo slabo in se je začel potapljati. Takoj sta mu priskočila na pomoč kopališki mojster g. Roduš Maks in kleparski mojster g. Kralj Josip, ki sta ga s pomočjo dijaka Jelena Ivana potegnila na desno obrežje Savinje in mu nudila prvo pomoč z umetnim dihanjem. Takoj je bil poklican tudi rešilni avto, ki je profesorja Anzulovića prepeljal v bolnišnico, kjer je pa ob 2. uri popoldne umrl. Kakor se je ugotovilo, je bil pokojni silno nervozen ter živčno zelo slab.

Profesor Anzulović, ki je postal žrtev Savinje, je bil rojen dne 2. novembra 1888 v Novem gradu, okraj Benkovec v primorski banovini, sedaj je služboval na učiteljsku v Čakovcu, kamor je bil tudi pristojen. V Celju se je nahajal od 14. julija in je stanoval v hotelu Union. Bil je samec. Uprava bolnišnice je brzojavno obvestila o tragični smrti profesorja Anzulovića njegova predstojnika v Čakovcu.

bilo zloženo v plasti, pa so razmetali po cesti in ga ponesnažili. Ta vandalski čin so opazovale usmiljene sestre ter hiralnice, ki so razgrajaje opozarjale in prosile, da naj opuste to razdejaje. V odgovor pa so razgrajaje obsuli sestre z najgršimi in nedostojnimi psokami in se niso ozirali na njihove opomine. Orožniki iz Sv. Marjete nize Ptuja so razgrajaje že izsledili in jih prijavili okrajnemu sodišču v Ptuju. Tudi škoda, ki so jo povzročili, je precej visoka.

Nesreča na železnici

Med postajama Sv. Lovrenc na Dravskem polju in Pragerskim je strojni vlak zadel v govedo vprežen in žitnim snopjem naložen voz, ki je last posestnika Matevža Predikata iz Zg. Pleterja. Nesreča se je dogodila na nezavarovanem cestnem prelazu med navedenima postajama. Vsled sunka se je voz prevrnil in občutno pokvaril. K sreči ni bilo človeških žrtev in tudi vprežena živina je nepoškodovana. Do nesreče je prišlo radi neprevidnosti voznika. Zadeva se bo obravnavala pred sodiščem.

Vandalski čin ponočnjakov

Preteklo noč se je spravilo sedem ponočnjakov in razgrajaje nad poslopje hiralnice križniškega reda v Muretincih. Z motikami so razbili glavna vrata, izruvali stebre, razbili žično mrežo ograje ter razmetali vse te stvari po travniku. Seno, ki je

Med. Univ.

Dr. Zavadnik Josko

specialista za kožne in spolne bolezni

ordinira v Mariboru, Trg Svobode

št. 6 I. nadstr. od 9-12 in od 2-4.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 18. julija Miroslav.
Jutri, nedelja, 19. julija Vincenc.

Nočno službo imajo lekarnarji: mr. Bakarčič Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Gartus, Moste.

Mestna finančna uprava, mestno knjigovodstvo in mestna blagajna ne bodo poslavlili dne 20. t. m. zaradi svaženja uradnih prostorov v Kresiji. Št. 45463/36. Mestno poglavarstvo v Ljubljani.

Promenadni koncert. Tujsko-prometni svet za Ljubljano priredi v nedeljo, dne 19. t. m. od 11.15 ure do 13. ure promenadni koncert pri Tivoljskem gradu. Spored, ki bo obsegal izključno skladbe slov. skladatelja Viktorija Parme, bo izvajala godba Nar. žel. glasb. društva »Sloge« pod vodstvom g. kapelnika Heriberta Svetla.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 18. julija: 12.00 Plošča za ploščo — pisana zmes pesmic veselih in godbe za ples! 12.45 Ploščica, vreme 13.00 Čas spored, obvestila 13.15 Ploščica za ploščo — pisana zmes pesmic veselih in godbe za ples! 14.00 Vreme 18.00 Za delopust! (ploščice) 18.30 Od Ljubljane do Bukareste (g. Vladimir Regally) 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Vpliv jugoslovanske ornametike na razvoj tekstilne industrije (Mitrovinčič iz Beograda) 19.50 Kmečki troj (ploščice) 20.10 Zunanji politični pregled (g. urođnik dr. Al. Kuhar) 20.30 Planine in planinci, starine in novinci, in druge ljudne reči — Pester večer s sodelovanjem članov rad. igralske družine, četrškega ter. oeta Vesna, pevca s katiro in plošč — Besedilo napisal g. Ivan Roh — Večer vodi Ipi 22.00 Čas, vreme, poročila, spored 22.20 Prenos iz Parkhotela na Bled: Plesni orkester Erich Hesse.

Drugi programi

SOBOTA, 18. Julija, Belgrad I: 20.05 Po nočnem Belgradu 22.15 Radjski orkester 23.00 Plesna plošča — Belgrad II: 20.00 Bled — početna roždenca jugoslovanske kraljevske družine — Zagreb: 20.00 Violina 20.30 Vokalni koncert 21.00 Laha glasba 22.15 Plesna glasba Dunaj: 20.10 V ritmu časa (pester glasbeni program) 22.10 Zabavni koncert — Budimpešta: 20.00 Kalmanova opereta »Grofica Marica« 22.50 Ciganjska glasba — Trst-Milan: 20.40 Rossinijev koncert — Rim-Bari: 20.40 Igra 21.30 Simfonični koncert — Praga: 19.15 Češke in moravske narodne pesmi 20.55 Operetni koncert 22.30 Laha glasba — Varšava: 20.15 Za Poljake v tujini 21.00 Vokalni koncert 22.15 Salonski kvintet — Vse nemške postaje imajo ob 20.10 različne zabavne programe —

Za razstavo bratov Šubicev

V slovenski umetnosti kasnejšega 19. stoletja se blestita dve imeni, ki sta nam v visoko čast; to sta slikarja Janez in Jurij Šubice. Izvirajoč iz rodbine, v kateri je bilo obilo umetniškega daru, sta izvršila naloženo jima poslanstvo ter ustvarila delo, ki mu pripada osrednja važnost v naši novejši umetnosti. Po neposrednih stikih z Janezom Wolfom in živče sredi miljeja njegove umetnosti, sta v svojih delih zvezala sodobnost z zadnjimi odmevi naše romantike. Na drugi strani pa so segle težnje njune umetnosti globoko v osrčje moderne in bi bilo brez poznanja prve, tudi vse delo Ažbete in njegovega rodu, nič manj pa naših impresionistov, nerazumljivo. Kljub tej važnosti, pa še nismo imeli prilike spoznati delo Šubicev v celoti, temveč poznamo le drobce, ki pa niti od daleč ne dajejo prave podobe njune umetnosti in plodovitosti.

Narodna galerija je sklenila prirediti razstave umetnosti bratov Šubicev, ki naj bi se vršila spomladi leta 1937. Namen razstave je dvojen; prvi hoče NG z njo prikazati delo dveh naših genialnih slikarjev, ki bi ga moral poznati vsak Slovenec; drugi pa zasleduje NG z razstavo tudi ožje znanstvene cilje ter želi položiti temelje ne le za umetnostno zgodovinsko podobo obeh najbolj znanih bratov Janeza in Jurija Šubice, temveč tudi ostale rodovine. Znano je, da so poleg obeh delovalci tudi oče Štefan in brata Alojzij in Valentin; razstava naj odkrije tudi njihovo delo.

Narodna galerija tem potom prosí vse poznavalce in lastnike del kateregakoli izmed bratov Šubicev, da ji blagovolijo javiti njih nahajališča, po možnosti navesti avtorja slike, velikost slike, je li olinata, na platnu in podobno. Razstava bo tem popolnejša in izbrpnejša, čim bolj bo vsa javnost sodelovala s podatki; tako bo zadovoljeno in naši narodni dolžnosti i zahtevam umetnostno-zgodovinske vede. — Obvestila je nasloviti: Narodna galerija, Ljubljana. — Narodna galerija.

„Kamniška ohcet“ pred apel. sodiščem

Ze pet let traja proces o znameniti »kamniški ohceti«, pri kateri je prišlo med svati in drugimi priskledniki do prepira in naposed do hudega pretepa, katerega žrtev je postal mesarski pomočnik A. Peterneš, ko je bil udarjen s topim predmetom tako močno v glavo, da je po nekaj dneh v ljubljanski bolnišnici podlegel poškodbam. Razvil se je pred ljubljanskim okrožnim sodiščem proces, ki so ga že tam štirje sodniki-poedinci obravnavali in izrekli sodbe. Sprva je sedelo več udeležencev pretepa, obtoženih samo tepeža. Naposled je prišlo tako daleč, da je bil hude telesne poškodbe, odnosno uboja, obtožen mesarski pomočnik Matevž Pogačar, ki je bil letos pred malim senatom obsojen na nekaj mesecev zapora. Pogačar se je proti sodbi okrožnega sodišča pritožil na apelacijsko sodišče, ki je danes ob 8.30 pričelo prizivno razpravo. Ta bo trajala celo dopoldne pred počitniškim kazenskim senatom apelacijskega sodišča. Upati je, da bo danes proces o »kamniški ohceti« končno končan in spravljen z dnevnega reda. Glavno vprašanje je bilo, ali je bil zadet Peterneš od kamna, ki ga je vrgel njegov prijatelj Pogačar, ali udarjen s klopjo, ki jo je vihrel eden svatov.

„Tour de France“

Pred dvema dnevoma smo prinesli rezultate petih etap tekmovanja Tour de France. Danes pa prinašamo rezultate šeste etape, ki se je vršila na progi Evian Ex-les-Bains, ki je bila dolga 220 kilometrov in je šla po zelo brdovitem terenu. Med tekmovanjem je močno deževalo. Zmagal je Belgijec Melenberg, ki je progo prevozil v času 6 ur 24 minut in 51 sekund. Drugi je prispel na cilj Francoz Antonio Magne. Tretji Luksemburčan Mersch, četrti Belgijec Uevnile. Izmed našega moštva je prispel prvi na cilj Grgec, in sicer 61., Abulnar pa 68. V Alpah je naš Grgec vozil zelo dobro. Če bi pa imel na štartu nekoliko manjšo številko, bi bil njegov rezultat mnogo boljši. Gotovo je, da je zaradi slabega terena mnogo tekmovalcev odstopil.

Za tatvino na kolodvoru 1 leto 9 mesecev robije

Ljubljana, 18. julija.

Za tatvine na železnici, zlasti na kolodvorih, so določene posebno stroge kazni. Za malenkost najnižja kazen 3 mesece strogega zapora, drugače pa celo do 5 let. Tam v slovitim »štokglazju«, kjer se bore za priložnostni zaslužek mnogi težaki in kjer vlada med »štokglazjerji« gotova solidarnost in poštenost, se dogodi, da se priklatijo med nje tipi sumljive preteklosti, ki so jih težaki že davno izobčili iz svoje srede.

Nesrečen kriminalni tip je Lojze Ferčnik, star 26 let, po poklicu delavec. Pošteno delo ne ljubi. Zločinsko kariero je pričel že pred 12 leti in je prav včeraj praznoval poseben jubilej, namreč 25. kazen. Potika se prav rad okrog tovornih vagonov in ko se mu nudi prilika, smukne v vagon in kaj odnese. Dne 18. maja je iz vagona ukradel livarju Smoletu 2 medeninasta ležaja. Smoletu je s tem povzročil nad 4000 Din škode. Lojze je ležaje potisnil v vrečo in jo mahnil proti mestu. Tu je srečal znanca Dominika. Naročil mu je: »Prodaj in dam ti 20 Din.« Dominik je bil brez posla. Pohitel je v Šiško in tam prodal medenino, težko okoli 39 kg, za 190 Din. Kupil jo je neki uradnik Jugolutz, ki bo pač še imel sitnosti pred kazenskim in tudi civilnim sodiščem. Tovarna je potem oba tečaja pretopila v medenino.

Nekaj dni pozneje, 4. julija je Lojze izmaknil iz vagona Strojnim tovarnam in livarnam 38 kg železa v vrednosti 76 Din. Zasačili so ga pri tatvini. Lojze je krepko odvrnil sodnikom malega senata:

»Visoko sodišče! Za ležaje priznam, za železo pa ne! Železo sem našel v travi poleg tovornega tlaka. Iz vagona ga nisem vzel.« Predsednik: »Zakaj niste ležaje sami nesli prodat?« Lojze: »Me v mestu policaji preveč dobro poznajo. Njega pa še ne.« Predsednik: »Na cente časa imate, bi lahko

sami prodajali. Se Dominiku ni zdelo čudno? Ni vedel, da je stvar ukradena?« Lojze: »To mu nisem pravil. Bi bil neumen! On pa me ni vprašal.«

Priča, nadzornik železniške policije Fran Orehek: »Bilo je 4. junija. Skozi okno pisarne sem opazil, kako je nekdo iz vagona vrgel železo in skočil na drugo stran. Hitro sem stekel tja in ga prijel. Meni je dejal, da je železo našel v travi. Lojze se vedno potika po kolodvoru.« Priča Smole je izjavil, da ima zaradi tatvine ležajev nad 4000 Din škode.

Državni tožilec dr. Hinko Lučovnik: »V interesu družbe, ki se ne more ubraniti takih nevarnih kriminalnih tipov je, da se te najstrožje kaznujejo in store neškodljive. V interesu obtoženca samega je tudi prisilna delavnica, da ga obvarujemo pred nadaljnimi zločini in da se privadi poštenega dela.« Državni tožilec je še predlagal, da se Lojze Ferčnik odda v prisilno delavnico na nedoločen čas.

Ko je Lojze čul prisilno delavnico, se je stresel ves in lasje so se mu zaježili. Vzdihnil je: »Potem pa adijo svoboda in Ljubljana!«

Branilec je predljal za mesečno kazen. Predsednik malega senata s. o. s. g. Ivan Kralj je po kratkem posvetovanju senata objavil:

»Lojze Ferčnik se obsoja zaradi 2-kratnih tatvin na glavnem kolodvoru na 1 leto in 9 mesecev robije ter v izgubo častnih državljskih pravic za 4 leta. Sodišče pa za enkrat ni izreklo, da bi se Lojze po prestani kazni pridržal v prisilni delavnici, ker še ni bil zaradi tatvine 3-krat obsojen na robijo. Doslaj samo dvakrat.«

Ko je Lojze čul, da mu sodniki niso prisodili prisilno delavnico, se je globoko oddahnil in je kazen sprejel. Njegov kompanion Dominik, ki je sodnikom svečano zatrjeval, da ni vedel, da je blago ukradeno, pa na tri mesece navadnega zapora, ker je prikrival ukradeno blago, odnosno ga prodajal.

Tatica, ki ji zdaj Kamnik ni več všeč

Kamnik, 18. julija.

Ze v preteklem mesecu smo čitali v našem listu o predrzni tatici zlatinote. To je bila Križnik Antonija, roj. leta 1911 v Zagorju, okraj Litija, brez stalnega bivališča in zaslužka, ter že večkrat predkaznovana zaradi vlačugarstva, tatvine itd.

Te dni je prijavila g. Detala Tina iz Mekinj 47 pri Kamniku, da so ji bili iz klopi pred hišo ukradeni lepi ženski čevlji v vrednosti 117 din. Takoj se je podal orožniški narednik g. Serjak na delo, da po možnosti izsledí tatico. Med potjo je o tem tudi informiral mestnega stražnika g. Zobavnika, ki sta si naredila načrt, kje naj bi iskala, da bi morda prišla na kakšno sled in se nato ločila. Po daljšem raziskovanju je stražnik šel proti farnemu pokopališču na Zale. Na klopi pri žalski cerkvi je sedela

neznana ženska, ki se takoj nekoliko zdrznila, ko je opazila, da gre stražnik proti njej. To je stražniku g. Zobavniku zadostovalo, napovedal je ženski aretacijo in jo odvedel na orožniško postajo, kjer so takoj spoznali tico, s katero so imeli pred nedavnim časom posla — in ugotovili, da je to Križnikova, ki je v juniju izmaknila Antoninovi svakinji na Grabnu zlato veržico z obeskom iz kuhinje, ko je prišla okrog 6 zjutraj vprašat za sprejem v službo. Orožniki so poklicali svojo kuharico, ki je tatico preiskala in našla pri njej ukradene ženske čevlje.

Naknadno se je še ugotovilo, da je ukradla tudi zavese g. Gjurin Fanči na Grabnu 1. Zavese so bile ravno v pranju in jih ceni od 150—200 din.

Tatico so na orožniški postaji zaslišali in oddali v tukajšnje sodne zapore, kjer bo počakala končne obsodbe.

Torišče olimpijskih iger v Berlinu

Vsa pestrost olimpijskega programa je zahtevala tudi, da je bilo treba vse panoge, o katerem se bo tekmovalo v Berlinu, pravilno časovno in krajevno razdeliti. Tako je bilo treba na državnem športnem polju poleg olimpijskega stadiona in plavalnega stadiona, ki sta nad vse sijajni stavbi zgraditi še celo vrsto drugih športnih prostorov, da je bilo tako omogočeno, da se bodo vse športne prireditve mogle brez vsakih zaprek vršiti.

Naj navedemo samo primer, kako in kje bodo tekmovalci v modernem potobojju. Oni sami potrebujejo za svojih 5 panog v katerih bodo tekmovali pet različnih športnih prostorov. Prostor za jahanje, za sabljanje, za streljanje, plavanje in cross-country tek. Toda to so samo tekmovalci v modernem peterboju.

Za „težke može“

Tudi ta »težki«, to so rokoborci, dvigovalci utež in boksaarji rabijo svoj prostor. Za nje posebej je zgrajena »Deutschland halles«, ki ima prostora za 20.000 gledalcev. Stavba se nahaja na državnem športnem polju.

Jahališče

Ta prostor se nahaja na severno zapadni strani športnega polja. Na tem prostoru je postavljena tudi tribuna za 10.000 gledalcev, da bodo z vsa pozornostjo lahko zasledovali borbe, na 60×20 metrov velikem pravokotniku. Na prostor meji tudi polo igrišče. Dva kilometra vstran so postavljene konjski hlevi, kjer je prostora za 400 konjev.

Neposredno na ta prostor meji 300×275 m veliko polje, ki se imenuje

Malfeld

kjer je prostora za 150.000 udeležencev in 70.000 gledalcev. Neposredno ob tem polju je zgrajen olimpijski stadion, čigar središče je velikanski stolp za olimpijski zvon — simbol olimpijskih iger.

Stadion za hockey

Ljubljana : B.S.K.

Jutri na igrišču na Tyrševi cesti. Po daljšem odmoru bodo imeli prijatelji lepega nogometa priliko prisostvovati semifinlni tekmi za državno prvenstvo v Ljubljani.

Elitno moštvo državnega prvaka BSK nastopi v najmočnejši postavi proti SK Ljubljani. Zadnji uspehi BSK doma in v tujini so nam porok, da igrajo Belgrajčani res prvovrsten nogomet.

Kaj pa naši fantje? Prejšnjo nedeljo so nudili državnemu prvaku v Belgradu izreden odpor. Klonili so šele v zadnjih minutah ter izvojevali kljub temu časten rezultat 3:1.

Temeljito pripravljene nastopijo jutri v najmočnejši postavi z edino željo: odvzeli državnemu prvaku točke. Če bodo zaigrali res požrtovalno in borbeno, ni izključeno, da jim je zagotovljen vsaj delni uspeh. Z bodrenjem domače publike bodo imeli, če ponovijo igro, kakršno so predvedli pred tedom v Belgradu, mnogo lažje stališče. — Posameznik naj stori svojo dolžnost, pa bomo doživeli nepričakovano presenečenje?

Na to tekmo opozarjamo vse prijatelje nogometa, prav posebno pa okoličane, ki z uporabo cenjenih nedeljskih kart lahko prisostvujejo izrednemu športnemu dogodku.

Predtekma kranjski »Korotan«: B-moštvo SK Ljubljane.

Naročajte in širite „Slovenski dom“!

Nemški kanu-veslači v Jugoslaviji

Pred kratkim je dospela iz Nemčije v Jugoslavijo grupa 25 izbranih, vožnic v deročih vodah izkušenihs veslačev z namenom, da prepluje naše reke Savo in Drino. To je prva večja vožnja veslaških športnikov, ki jo priredi nemški »Kanuverband« po naši državi. Istoačasno se vršijo v Grünau-u pod okriljem iste zveze velike kanuške in kajaške izbirne tekme za predstoječo olimpijado. Pri Nemcih je šport te vrste jako visoko razvit.

Skupino vodi Evgen Schweizer iz Ludwigsburga ki je bil ob priki otvoritve naših voda za kajaški šport odlikovan od Ni. Vel. pokojnega kralja Aleksandra I. z redom Sv. Save. Naše oblasti so Nemcem pri prireditvi šle vsestransko na roko.

Težka nesreča kolesarja

Ljubljana, 18. julija.

Včeraj zvečer okrog triletčar na devet, ko je na ljubljanski promenadi največ ljudi, se je na križišču Bleiweisove in Aleksandrove ceste zgodila težka nesreča, ki bo morda usodna za delavca »Pivovarne Union« Ljuzeta Bojta. Ta se je sprecejnjo brzino peljal po Bleiweisovi cesti. Pri tem križišču pa se je z bilanco nekoliko zadel v nekega mimoidočega gospoda. Pri tem dotiku je Bojt izgubil ravnotežje in je z vso silo padel ravno na glavo. Po tlaku se je s kolesom podrsal je ne-

Mnenje strokovnjaka

Ljubljana, 17. julija.

Pod tem naslovom prinaša današnji »Slovenec« članek, ki ga radi aktualnosti prinašamo v celoti:

Zelja nas je vodila, da ustrežemo našim čitateljem z mnenjem strokovnjaka o srašni letalski katastrofi, ki se je pripetila 15. julija na ljubljanskem polju. Obrnili smo se na inženjerja, znanega tako v konstruktorskih, kakor tudi v letalskih krogih in ki se je v obeh panogah, ne samo teoretično, temveč tudi praktično izveščal. Iz njegove obširne izjave moremo zaenkrat probčrti le naslednje:

»Točnega pojasnila o katastrofi vam seveda ne morem dati. Interesantna pa je sličnost obeh nesreč, to je l. 1933 in pa letošnje. Mnenja sem, da je kriva največ organizacija. Poznam vsa prejšnja in sedanja letala ljubljanskega letališča, le tega nisem poznal. Moram pa poudariti naslednja načela:

Dogoj moderne potniške vožnje z letalom je, da vođita letalo dva pilota in da so vsi instrumenti dvojni. Ako odpove pilot ali instrument, stopi mesto njega takoj drugi v funkcijo. Letalo je izročeno na milost in nemilost sposobnosti pilota. Ni treba smatrat za častno zadevo, ako pilot kdaj odpove, morda da ga obide trenutna nerazpoloženosť ali pa mu postane slabo, ker je to pač človeško in zato mora biti mesto njega takoj pripravljeno drugi pilot. Isto velja za instrumente, od katerih vsak mora imeti popolno rezervo. Bil sem pri nezgodi nekega češkega letala na Jadranu. Pilota je zadel v zraku kap, toda mehanik je znal toliko, da je zasilno pristal in tako rešil vsaj svoje življenje, čeprav se je letalo razbilo.

Naša letalska industrija tudi ni na višini. Izkušnje imam, da so domači izdelki, četudi delani po tujih patentih, za 50% slabši od inozemskih, s čimer nočem poniževati domače industrije, toda resnica je le ta. Doma izdelana letala so sicer bleščéča in lepo pobarvana, toda notranja konstrukcija je premalo solidna. Domače tovarne morajo bolj gledati na solidnost izdelka kakor pa na zaslužek.

Kar se tiče megle na ljubljanskem polju, sem mnenja, da ni prav nič kriva nesreča. Moderna tehnika pozna aparate, ki sigurno regulirajo pot skozi megle, saj sem videl nočne vaje letal tudi v naši državi, ko so letalci v popolni temi sigurno startali in pristajali pa še nikomur nobena nezgoda ni pripeljala. Solidnost izdelka pa bi se dala za razbito letalo ugotoviti že na lesenih ostankih.

Glede motorjev moram izjaviti, da je znamka »Gibbs« res moderna in sodobna, toda ako v časopisih berem, da je imel vsak motor po 135 konjskih sil, moram izjaviti, da je to le idealna zmogljivost. V resnici je mnogo manjša in zato razumem, da en sam motor ne more nositi letala v taki višini, kakor je potrebno v primeru, da drug motor odpove, trečji pa spluh ne deluje. Iz lasne skušnje vem, da smo preizkusili motorje, pri katerih smo ugotovili, da imajo le 75% tiste zmogljivosti, kakor jo napoveduje reklama. Številka na ščitu na motorju označuje le teoretično zmogljivost, praktična pa je mnogo manjša. Svar konstruktierjev je, da praktično poizkusijo, ali je polniško letalo res zmogno voziti samo z enim motorjem in ne samo idealno. Vprašanje je, ali so ponesrečeno letalo kdaj preizkusili ob polni obteži, to je, da je polnik in prilijgo nadomeščala primerna teža peska.

Pred usodnim poletom bi bilo, nujno potrebno, da bi letalo po celonočni reparaturi napravilo poizkus vsaj pol ure nad Ljubljano, preden spreime potnike.

Poudarjam pa, da je pilotska služba tako težka, da mora biti pilot živčno in fizično na meslu ter se ne sme nikoli zanašati na svoje skušnje in na že napravljene fizioče kilometrov poletov. En sam trenutek nepazljivosti zadostuje, da se pripeti največja nesreča.

Dasi sem tehnik in inženjer ter ne pedagog, naglašam pa, da je za letalstvo predvsem potreben moraličen čut. Ta čut morajo imeti vsi od konstruktierja letala, tako do tvorničarja, mehanika upravitelja letališča, do pilota in potnika. Letalstvo pa mora v naši državi slej ko prej priti v roke resnično strokovno izobrazjenih ljudi, izločili pa je treba take, ki imajo o letalstvu le površno znanje.

Lojze Lojzeta zaradi Alojzije

V bližini Koprivnice leži rudarsko naselje »Glogovce«, kjer stanujejo povedni sami rudarji-Slovinci. Med njimi živi tudi rudar Kroftl Lojze s svojo ženo Alojzijo. Mož je že dalj časa slutil, da mu žena ni prav posebno zvesta, dokazov za to pa ni imel. Da bi se prepričal o njeni zvestosti, ni je nastavljal past, v katero naj bi se vjel tudi njen novi ljubimec. Včeraj ji je dejal, da gre na delo. Med poljo je že srečal svojega tovariša Zemljaka, ki mu je bilo tudi ime Lojze. Vračel se je iz rova od dela. Seveda nista mogla kar tako drug mimo drugega, sa sta bila prej dobra prijatelja. Nekaj časa sta govorila, kakor je to navada med dobrimi znanci, nato pa sta se razšla. Kroftl se je pa kmalu nato vrnil domov. Ko ni našel žene doma, jo je začel iskati, ker je že slutil, da ni na pravi poti. Ni mu bilo treba dolgo iskati, kajli našel jo je že v bližini s svojim prijateljem Zemljakom. Kroftl je ta primer tako razjel, da je udaril Zemljaka z nekim rudarskim orodjem po glavi s tako silo, da se je onesvestil in padel na tla. Ko pa se je iz omočice zbudil, se mu je posrečilo; da se je, čeprav s težavo, privlekel do hiše, kjer je stanoval. Ko je Kroftl obracunal s svojo ženo, je poiskal Zemljaka, ki ga je došel že pri njegovi hiši in ga znova napadel. Nekajkrat ga je udaril s sekuro po roki taka, da mu jo je razsekjal od dlani do komolca. Kroftl pa je bil še toliko pri močeh, da je potegnil nož in z njim začel obdelovati svojega bivšega prijatelja po glavi. Zemljaka so morali težko ranjenega prepeljati v koprivniško bolnišnico, kjer se bori s smrtjo. Kdaj bo teh primerov konec!

Koliko metrov, nato pa negibno obležal. Mimoideči so ponesrečeno takoj prihitali na pomoč. Odnegli so ga na bližnji klop, kjer mu je prvo pomoč nudil vojaški zdravnik g. dr. Rankovič. Močilli so ga po prsih, sencih in glavi ter izvajali umetno dihanje. Ponesrečenec je prav počasi prišel od sapa, toda zavedel se ni. Poklicali so reševalni avto, ki je ubogega ponesrečenca odpeljal v bolnišnico. Njegovo stanje je resno. — Kakor so nam zjutraj javili iz bolnišnice, je bil ponesrečenec vso noč in še danes zjutraj v istem stanju kot včeraj zvečer, torej v nezavesti.

Dušobrižnik: »Kratko je naše življenje, ali mislite kdaj na to?«

Spokornik: »Kajpada, da mislim, saj sem zavarovalni agent.«

Ko je gorelo na zahodni fronti leta 1916

Francoski general Joffre je zaključil posvetovanje generalnega štaba v Chantilly-ju o načrtu vojnih operacij združenih francoskih in angleških vojaških sil leta 1916. s temi-le besedami: »Prišla je ura, ko je treba zbrati vse naše sile in jih uporabiti, pri tem pa upoštevati nevarnosti, ki prete tako rade na stranskih bojiščih. Zmaga Francije bo napravila vsem nevarnostim konec.« Ta vojni načrt je predvideval naskok na nemške čete na vseh glavnih frontah. Za glavni sunek ob reki Sommi pa je bilo določenih 63 francoskih in angleških napadalnih divizij, v katerih ni bilo nič manj kot 650.000 mož. S tem sunkom naj bi francosko-angleške čete napravile prodor in odtrgale nemške čete od zaledja.

Verdun prekrizal načrte

Ko pa so Nemci napadli Verdun, kjer je padlo v treh mesecih 200.000 Francozov, so morali Francozi spremeniti svoj načrt in poslati rezerve divizije na to bojišče. Joffrejeve rezerve so trpele silne izgube in jih je od 39 divizij ostalo do junija samo še 16. Glavna teža je tako padla na angleške čete, ki dosedaj še niso bile v ognju in za katere se je prav za prav vojna pričela šele leta 1916. Po vojni vihrji pri Verdunu je tudi za Nemce nastopil odločilni trenutek, v katerem je izgledalo, da se bo nemška zahodna fronta zrušila v razvaline do tal. Tedaj se je zgodilo nekaj, kar je prekrizalo vse načrte tudi Nemcem. Pri tem spopadu je bilo ujetih 100.000 Avstrijcev in Madjarov, ostali pa so se v popolnem neredu raztresli na vse strani. Da ne bi Brusilov postal na vzhodu popoln gospodar položaja, so morali Nemci poslati tja nekaj svojih divizij, z nalogo, da vztrajajo za vsako ceno. Za odločilni boj na zapadni fronti so bili Nemci prepričani samim sebi. Tam je 1. julija stalo proti 364. bataljonom le 69 nemških. Poleg tega je imela zavezniška vojska Francozov in Angležev na razpolago ogromno orožja in municije, vsa najmodernejša bojna sredstva, kar jih je svet tedaj izumil. Predno naj bi se zapel svojo mrtvaško pesem bajonet, naj bi se odprla žrela vsega mogočega strelskega orožja in takorekoč na en mah dvignila v zrak vse nasprotnikove postojanke.

Sedemdnevno gremenje topov

Napočila je ona pričakovana krvava zarja, ki je žarela sedem dni in sedem noči neprestano nad krvavim bojiščem. Ogromne množine streliva so izbruhale puške, mitraljeze, lahki topiči in težki topovi v teh sedmih dneh. Vse je bilo zavito v žvepleni dim, zrahlana zemlja, v kateri so vse navzkrižem ležala človeška trupla, so pričala o grozoti, ki jo je sam sebi hotel »pametni človek«. Za nemško vojsko se je pričel pravi pekel. Toda

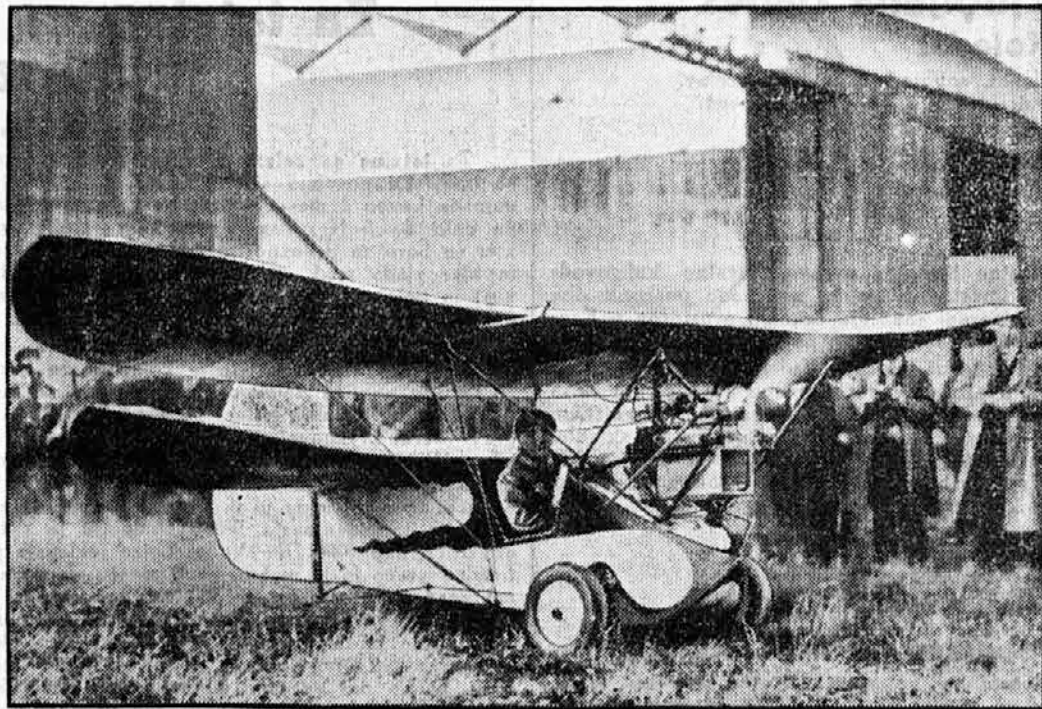
kljub temu, da so imeli sorazmerno štirikrat manj morilnih cevi, posebno težke artilerije, bi bili zdržali gotovo še dalj časa, če ne bi nad njimi krožila daleč v njihovo zaledje dotodaj še neznan angliška in francoska letala. Bombni napadi so dvigali v zrak mostove, železnice, kolodvoze, mesta in še tako utrjene postojanke. Noben jarek, noben še tako majhen gozdček, nobeno mesto, kjer so stale nemške havbice, ni ostalo neopaženo francoskemu daljnogledu bodisi z letala ali s tal. Kakšen je bil ta boj, ve najbolje tisti, kdor je bil tam v strelskih jarkih. Nemci pravijo, da je bil neenak.

Krvavi 1. julij

Prvega julija pa je združena francoska in angleška vojska še enkrat poizkusila z napadom, s katerim je skušala napraviti konec vojske, ki je bil tudi zanjo trpljenje brez primere. Ta sunek naj bi bil zadnji. Še enkrat so zabobneli topovi svojo mrtvaško pesem, še enkrat so zadonele granate svojo trpko melodijo. 35 km za bojno črto so pokala stekla na oknih. Vsak je mislil, da mora priti prav v kratkem konec. Toda ni hotelo biti še smrti. Tudi za Angleže je bil ta dan bridko razočaranje. Mislili so, da bodo takoj prvi dan že vrgli Nemce iz njihovih postojank in takorekoč v strnjenih vrstah korakali naprej. Na čelu svojih oddelkov so korakali angleški častniki in kazali svojo hrabrost, da bi dali poguma svojim četam. Toda naprej ni šlo in ni hotelo iti. Naskok za naskokom je bil odbit. Tako zelo se je zaril sovražnik v svojo zemljo, da ga ni bilo mogoče odpoditi iz nje. 1. julij je bil za Angleže najbolj krvavi dan v zgodovini angleške vojske. Pri Sommi je tedaj padlo 60.000 Angležev, ki jim je poveljeval general Kitchener. Po prvem napadu, v katerem so Nemci preizkusili svoje živce, so vzdržali največje napore, ki so nemško vojsko ovenčali z nemisljivo slavo.

Le 2 in pol km naprej

Francozom in Angležem se je posrečilo, da so prodrli sredino bojne črte. Nemške postojanke so na tej črti izgledale kot pravo pokopališče. Ta francosko-angleški vdor v nemško bojno črto je bil globok 2 in pol km. Če bi se Francozom posrečilo vzeti nasprotniku še drugo postojanko s hitrim napadom, bi bila ogrožena vsa južna fronta, ker bi tega dela ne mogel držati nihče več. Nemci so postavili v boj že zadnjega svojega vojaka. V zadnjem trenutku so zamašili praznine s pomožno vojsko, ki so jo s tovornimi vozovi pripeljali zadnji trenutek v strelske järke. Vso noč do jutra se je bojeval ob Peronnu mož proti možu. Na obeh straneh so bile velike izgube. Ta napad, v katerega so stavili Francozi tako velike nade,

V Franciji so zgradili tale mača letala, ki jih ljudstvo posrečeno imenuje »podnebne bolhe«.

se je končal z razočaranjem francosko-angleškega poveljstva. Na južnem delu se je pomaknila fronta le za 2 in pol km v širini 20 km, severna črta pa je stala neomajna. Niti za korak ni šlo naprej. Zato je angleški general Haig sklenil, da svoj napad omeji na manjši prostor, kar pa je bilo zelo netaktično. Nemci so dobili na krajih, ki jih ni napadala angleška vojska, varna zavetišča, kar je imelo za posledico, da so Nemci vzdržali petmesečno bitko ob Sommi, ki velja v vsej zgodovini za eno najbolj krvavih.

Vojak ob Sommi - junak

V tej bitki se je šele prav pokazalo, kaj so imeli vse pripravljeno za vojno. Nihče ne bi mislil, da je to sploh mogoče. General Falkenhayn je bil prisiljen, da je dal povelje četam pri Verdunu, da se pomaknejo proti Sommi na pomoč. Toda to se ni dalo napraviti kar čez noč. Nemška vojska se tudi pri Verdunu ni smela takoj preveč oslabiti, ker bi to postalo zanjo usodno, če bi številično močnejši Francozi in Angleži prodrli na tem mestu. Nemci pa so morali ob Sommi prejeti boj od nasprotnika, preden so si mogli nadejati pomoči od Verduna. Iz te dobe pravi poročilo, kako porazno učinkuje na vojake tudi to dejstvo, če vidijo, kako njihov nasprotnik vsak dan lahko premenja ljudi v strelskih jarkih, oni pa morajo ostati po več tednov na mestu in vzdržati ali pa umreti. Angleški general Haig pa je menjal svoje prve vrste takoj po prvem spopadu. Morda so ta poročila točna, ali jih bo podala v pravi luči šele nepristranska zgodovina. Vsak svoje junaške čine rad povzdiguje do neba, resnica pa je le resnica. Zgodovina pa bo pisala gotovo tudi o nadčloveških naporih, ki jih je prestal vojak ob Sommi ko je vzdržal v največji poletni vročini pod peklenim artilerijskim ognjem, v vzdušju duševnega smodnika in ob razpadajočih človeških truplih v strelskih jarkih, in ni klonil.

Bojišče - pokopališče

S temi deli je poveljana človekova vztrajnost. Samo ta primer: 18 krat so Angleži napadli maj gozdček in vanj nagromadili streliva da so ostale od vsega gozda le razsekane veje pomiešane z zemljo in izstrelki, a 18 krat so jih nasprotniki vrgli nazaj. Zveplene granate, ki so se razletele na tisoče koscev, so zastropile zrak in povzročale strašne bolečine ranjenec. Cele skupine so bile razbite, da ni ostalo sledu od njih, nastali so nevarni prazni presledki v bojni črti, ki so jo držali izmučeni, a še vedno sposobni borci. V jutranjih urah je na nešteti krajih prišlo do boja na nož. Pa še ni bilo konca, ni ga hotelo biti, čeprav so se v bolečinah zvijali izmučeni vojaki in prosili smrti. Pa ta gozdček je bil le majhen kos tega pokopališča...

Malo jih je ubežalo smrti

Trdovratnemu odporu v tej pobesneli vihrji odgovarjajo tudi žrtve, ki jih je bilo na sto in sto tisoče. Pri polku, ki je štel povprečno 60 do 70 častnikov in 2.600 mož, je ubežalo na bojni poljani najmanj okoli 50 častnikov in preko 2.000

navadnih vojakov. Pri nekem oddelku, ki je šel v fronto s 14 častniki in 863 možmi, so se vrnil trije častniki s 100 vojaki, vse drugo je obežalo na bojišču. Največje izgube pa je imel leta 1916 bavarski 16 polk, ki je šel v boj s 72 oficirji in 2559 vojaki, od katerih se ni vrnil nihče več.

Še Romunija

Koncem avgusta pa je po dvomesečni obupni borbi in nemški obrambi na zahodni fronti, delovala kot bomba vojna napoved Romunije. Verdun — bojišče na odprtem polju, ki je požiralo odporne sile, bitka pri Sommi — nenasitno žrelo, ki je izmožgalo nemške čete na zahodu do kosti, vzhodna fronta v Galiciji in južna ob Soči sta bili na mrtvi točki: To je bilo stanje, ko so Romuni vdrl od jugovzhoda na madjarsko ozemlje. Nikdar več ni bil položaj v svetovni vojni tako kritičen, kakor ravno v tem trenutku, v vročem poletju, ko sta nemško poveljstvo prevzela generala Hindenburg in Ludendorff.

Moči so opešale

Generala Joffre in Haig sta v tem času podvojila svoja prizadevanja, da bi zadala Nemcem kot najnevarnejšemu nasprotniku zvezne vojske smrtni udarec. September in oktober sta potekala v največji napetosti, le za kratke presledke je potihnila sem pa tja bojna vihra, ki je temeljito preizkusila vzdržnost čet. Pomožnih čet ni bilo več v zaledju. Vsi polki in divizije, ki so v začetku jeseni korakale na bojišče, so bili že prej vsaj enkrat v bojnem metezu ali ob Sommi ali pri Verdunu. Nemške moči so pešale.

Reševanje iz „dolne smrti“

Do srede novembra so združene zavezniške čete nadaljevale z napadi in še niso popolnoma zlomile odpora. Ko pa je meseca novembra jesenski dež spremenil razrito bojišče v umazano blatno pokrajino, v kateri se je moralo ustaviti vsako gibanje čet in takorekoč utonilo, sta generala Joffre in Haig prenehala z napadi, kajti tudi angleško francoske čete so bile dodobra izmožgane. Francoz Pierre Loti piše o teh novembarskih dneh na Sommi takole:

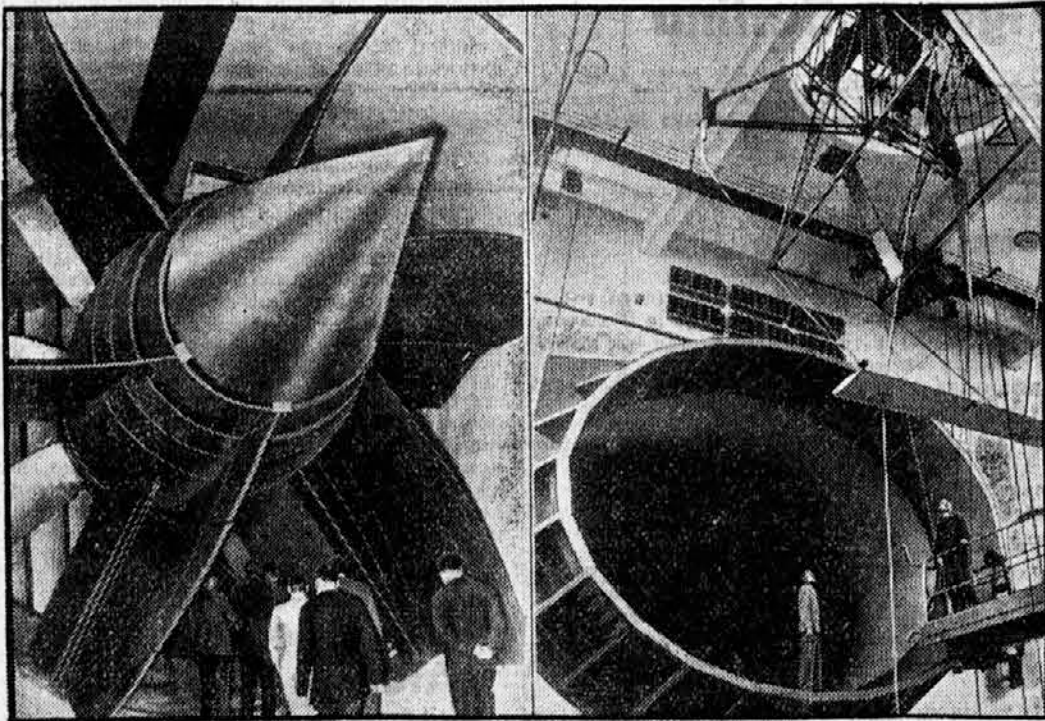
»... Človek bi mislil, da je zašel na luno, ko vidi pred seboj ta vulkanom podobna žrela. Toda na mesecu vendar ne dežuje, tu pa je vse na vodi. Bojno polje je samo še rujava blatna masa, v kateri utone vse. Ko je 5. novembra marokanska divizija prišla v pokrajino od Dompierre, je rabila za en sam kilometer hoda dve uri. Ljudje so se kar pogrezali v zemljo. Po končanih bojih je moralo biti odrejeno reševalno moštvo, ki je dvigalo iz »dolne smrti« svoje tovariše, ki so jih zapuščale moči in ki so čakali udani v svojo usodo na prijateljsko roko, da jih reši.«

Sodnik: »Koliko let že vozite?«

Šofer: »Sedem let.«

Sodnik: »Iz vaše legitimacije pa je razvidno, ste šele štiri leta šofer.«

Šofer: »Preje sem vozil s konji.«

V Nemčiji preizkušajo letala v posebno zato zgrajenih vetrovnih kanalih. Slika na levi kaže ventilator, ki dela v tunelu (desno) veter.

Zeleni pekel

Zdaj je bilo poldne. Zamolkla besnost se je kuhala v mojem in v Bee-Masonovem sre. Urrio je pihal cigaretni dim skozi nos in naju skušal tolažiti.

»Vidva ne poznata te dežele,« je dejal. »Casa imamo še ure in ure.«

Po poldrugi uri vožnje s taksijem smo nazadnje našli v odročni kolibi našo prtljago. Bee-Mason in jaz sva besnela, Urrio se pa ni dal spraviti iz ravnovesja. Brž, ko soznesli zaboje na parnik, je začel na najino veliko jezo trdovratno govoriti o kosilu.

Vsa divja od ogorčenja sva šla za njim v gostilno in sedla v nemi togoti za mizo. On nama je pa dobrotno prigovarjal, naj uživava zrezek z jajcem pametno, ker bo naša hrana v divjini samo kuhan riž. Ko je dobil račun, nama je nežno povedal, da je v Rosariu še dosti dražje, kakor v hotelu Ritz v Londonu.

Spričo take ravnodušnosti sva bila midva brez vsake moči. Okrog pol dveh smo stopili v pisarno parobrodne družbe, kjer se je Urrio takoj lotil malega rjavega pisarčka. Ni morda vrgel na mizo denarja in ošabno zahteval svoje vozne listke, ne da bi se menil kaj več za cepca. Ne, pozdravil ga je kot zaupnega prijatelja, katerega že leta in leta ni videl. Polagoma sta steknila svoje temne glave vse bližje skupaj. Šale in smeh so polnile prostor. Deset dolgih

minut sta z zavzetim sočutjem govorila o skrivnostnih boleznih obeh rodbin.

Bee-Mason in jaz sva se razjarjena pogovarjala na tlaku.

Ko se je kako uro pozneje vodja pisarne z zaspanimi očmi vrnil s svojega opoldanskega spanja, se je takoj obrnil k Urriu. Pisar se je sam od sebe umaknil v ozadje in klepetanje se je začelo znova.

»Jasno, da čaka parnik na vas,« je veselo izjavil vodja pisarne.

»V dobri minuti bo kapitan pripravljen. Ko sem šel mimo njegove hiše, sem slišal, da še smrči.«

Ko je že mrak legel čez grič, obdan z oblaki, je moj severnjaški razum polagoma začel pojmiti v čem je razlog za to pretiravano vlnudnost.

Južni Amerikanec je rejen lenuh, brezskrben otrok sonca, ki živi samo za majne, umetne radosti življenja. V njegovih žilah in njegovih krvi utripuje žareči zrak in ustvarja v njem to poželenje po barvah in glasbi in romantiki. Delo smatra kot potrebno zlo, ker bi brez njega moral od gladu poginiti. Toda nikdar ne pusti, da bi ga njegova služba vezala in nikdar se ne bo s kostmi in kožo prodal svojemu gospodarju. Nikdar ne pozabi, da je on Jose Maria Garcia. Jose Maria posebej poudari, zakaj s tem se razlikuje od drugih nešteti odličnih Garcijev. Ker je vzgojen v deželi, kjer je delovni dan samo jutro, ne zaupa gibčni podjetnosti. Da ga ne bi kdo iz nepredvidnosti prisilil k naglici, se ogradi s pisarniškim plotom, skozi katerega

gleda podle z mirnim strokovnim zanimanjem. Ta svoj uradni plot je pripravljen zapustiti samo iz prijateljstva, da pomaga kakemu popotniku, da pride do svojega čolna.

Kapitan se je izkazal za krepkega Braziljanca, ki posebno ljubi Angleže. Do mrtvega trudni Urrio mi je nemo namignil, da sem jaz vskočil v njegovo vlogo ter se spravljal nad kapitana.

To je bila preprosta naloga. Treba je bilo samo znati se prijazno nasmehniti in naglo razumeti čudno izgovorjavo angleščine. Po skopih 20 minutah sva se že s kapitanom sprehajala proti nabrežju in se živahno razgovarjala o naši ekspediciji skozi Bolivijo.

Pri žareči mesečini smo točno ob desetih dvignili sidro. Parnik je odsopihal po zrcalno gladki vodi proti jutranji strani. Še dolgo potem, ko so za nami že ugasnile luči v Rosariu, smo še sloneli ob ograji in se udajali dehtečemu miru noči. Govoriti bi bilo bogokletno. Šele ko je mesec zatopil in se je zrak shladil, smo odšli v kabine.

Parana je morda najbolj zahrbtna reka na svetu. Njeni temelji so kakor norčeva hiša iz potujočega peska. Njeno dno je poslušen suženj vseh muh motne vode. Lepega dne nanese sipino, ki se drugi dan umakne že globokemu žlebu. Tisoči otokov zaznamujejo, kot teče veletok. To so gole rumene sipine, ki menjajo svoje lice čez noč. Razen vresečih divjih ptic in nekaj kač ni na njih nobenega življenja.

Parnik s ponorom 5 in pol čevlja prevozi

od Cuyabe do Buenos Airesa progo 2500 milj. Na svoji poti pozdravi pet držav. Kajti Brazilija, Bolivija, Paragvaj, Urugvaj in Argentina se vse raztezajo prav do te mednarodne, vseh dajatev proste vodne ceste.

V suhem času se giblje širina reke med sto metri in šestimi kilometri. Brž pa, ko nebo odpre svoje zatvornice se ploski pašniki na obeh straneh reke spremenijo v orjaško 300 kilometrov široko jezero. Glavni tok se pogrezne v ogromni vodni puščavi.

Ni čudno, da mora kapitan, vodnik parnikov študirati devet let, da dobi dovolilnico. Nemogoče je, da bi človek poznal natančno lego vsake plitvine. Le po stalni vaji dobi učenec zanesljiv, skoraj genijalen čut za pesek. Toda celo tedaj se mora že od začetka svoje službe specializirati, ker je za enega človeka nemogoče, da bi poznal ves tok reke. Izbrati si mora progo med Buenos Airesom in Asuncionom, ali med Asuncionom in Corumbu. Bog mu bodi milostljiv, če zaide njegova ladja na plitvino. Nesrečni kapitan mora vztrajati pri svoji običajni ladji in čakati deževnega časa, ki ga bo odrešil. Tako je nekoč tak ubog fant čakal dežja deset mesecev.

Nekega dne sva Bee-Mason in jaz v zavesti, da ne smeva kapitana motiti, zlezla po prstih do vrat krmilnice in skrivaj pogledala noter. Tam je v bleščeči uniformi brazilske mornarice negibno stal naš rdečelasi prijatelj. Njegove dolge brke so visele prav do odprtih strani zaljubljenega romana. Krmilno kolo je bilo pritrjeno z vrvo na visok medenast kompas.